

หัวหน้างานมีวาระได้หรือไม่หรือควรมีตำแหน่งรองผู้อำนวยการ

***เสถียร คามิศักดิ์

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 18 (ข) หัวหน้างานไม่ใช่ ตำแหน่งประเภทผู้บริหาร แต่เป็นตำแหน่งตามมาตรา 18 (ค) ตำแหน่งประเภททั่วไป วิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญ เฉพาะ ที่ ก.พ.อ. กำหนด นั้นหมายถึงผู้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้างานมีตำแหน่งระดับ ผู้อำนวยการพิเศษ ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการพิเศษ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งก็ได้ (จะแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติการ หรือผู้อำนวยการดำรง ตำแหน่งหัวหน้างาน) ก่อนหน้านั้นผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า งานต้องมีระดับ ซี 7 ถือกันว่าเป็นผู้บริหารระดับต้น (ผู้บริหารระดับกลางคือผู้อำนวยการกอง/เลขานุการคณะ/ สำนัก/สถาบัน) แต่ปัจจุบันไม่มี เพราะถูกยกเลิกระบบซี

ก่อน พ.ศ. 2550 การจะแบ่งส่วนราชการ เป็น คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่าง อื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือการจะแบ่งส่วนราชการเป็น งาน ต้องส่งให้หน่วยงานที่อยู่เหนือขึ้นไปคือ ทบวง. ก.ม. เดิมพิจารณาอนุมัติ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 มีพระราช บัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภาแต่ละสถาบันอุดมศึกษา อาจมี มติให้จัดตั้งส่วนงานภายใน (คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือ ส่วนงานภายในที่มีชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ) ที่ดำเนินงานจากรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาได้ โดยทำเป็น ประกาศของสถาบันอุดมศึกษา ส่วนการบริหารและการ ดำเนินงานของส่วนงานภายในที่จัดตั้งให้เป็นไปตามข้อ บังคับของสถาบันอุดมศึกษา ฉะนั้นการแต่งตั้งข้าราชการ หรือพนักงานมหาวิทยาลัยไปดำรงตำแหน่งเลขานุการ คณะ/สำนัก/สถาบัน/ศูนย์ หรือผู้อำนวยการสำนักงาน คณะบดี/ผู้อำนวยการสำนักงานผู้อำนวยการสถาบัน/ ผู้อำนวยการสำนักงานสำนักงานผู้อำนวยการ เป็นต้น ต้อง แต่งตั้งจากข้าราชการหรือพนักงานมหาวิทยาลัย ผู้ดำรง ตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ

(ผู้ปฏิบัติการ ผู้ชำนาญการ ผู้ชำนาญการพิเศษ) ไปดำรง ตำแหน่ง หรือตำแหน่งหัวหน้างานในส่วนงานภายในก็แต่ง ตั้งจากข้าราชการหรือพนักงานมหาวิทยาลัย ที่ดำรง ตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ซึ่งวาระการดำรงตำแหน่งในส่วน งานภายในมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่ง ไม่มีวาระการ ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ตลอดไป ลักษณะที่สองคือมีวาระการ ดำรงตำแหน่ง ตามข้อบังคับของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณาของถึงงานในส่วนราชการ (คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือส่วนงานภายในที่มีชื่ออย่างอื่นที่มี ฐานะเทียบเท่าคณะ) ที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็นส่วนราชการ ในสถาบันอุดมศึกษา) ต้องได้รับการแบ่งส่วนเป็นงาน จาก ทบวงคือ ก.ม. เดิม นั้น การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างานที่ ได้รับการแบ่งส่วนงานนั้นต้องผ่านการประเมินตามหลัก เกณฑ์และวิธีการตามหนังสือเวียนที่ ก.ม. กำหนดและให้ ดำรงตำแหน่งในระดับ 7 มีหน้าที่กำกับและดูแลการบริหาร จัดการในส่วนงานที่รับผิดชอบ คือ การกำกับ ดูแลงานนั้น กำกับ ดูแลลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสังกัดงานนั้น ตรวจสอบผ่านงาน ติดตาม ประเมินผลงาน รายงานผลการ ปฏิบัติงานของลูกน้องก่อนส่งผ่านให้ผู้ว่าการกองหรือ เลขานุการคณะ/สำนัก/สถาบัน พิจารณา รวมทั้งให้คำ ปรึกษาแนะนำแก่ลูกน้องก่อนรายงานให้ผู้ว่าการกอง หรือเลขานุการคณะ/สำนัก/สถาบัน และหรือมอบหมายงาน อื่นๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น ถือว่าเป็นผู้บริหาร ระดับต้น ก่อนนั้นการดำรงตำแหน่งของหัวหน้างานนี้ ไม่มี วาระเหมือนกับการดำรงตำแหน่งประเภทผู้บริหารคือ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี ตำแหน่งผู้อำนวยการ กอง ตำแหน่งเลขานุการคณะ/สำนัก/สถาบัน/ศูนย์ หรือ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะบดี/ผู้อำนวยการสำนักงาน ผู้อำนวยการสถาบัน/ผู้อำนวยการสำนักงานสำนักงาน ผู้อำนวยการหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น การจะมี ตำแหน่งว่างต้องให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น โอนไปสังกัดสถาบัน อื่น ย้ายไปหน่วยงานอื่นที่สังกัดสถาบันเดียวกัน หรือลาออก

จากราชการ หรือตาย (โอน ย้าย ตาย ลาออก ตำแหน่งจึงจะว่างลง) การจะย้ายผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างานกรณีมีปัญหาการปฏิบัติงาน (ปัญหากับผู้อำนวยการ ปัญหากับรองอธิการที่กำกับดูแล ปัญหากับคณบดี หรือรองคณบดี เป็นต้น) ต้องหาตำแหน่งว่างแล้วเสนอ อนุกรรมการบริหารงานบุคคลกำหนดตำแหน่งว่างนั้นเป็นระดับ 7 ก่อนจึงจะย้ายผู้เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้างานไปครองตำแหน่งได้ แต่ต้องมีเหตุผลเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายเท่านั้น ไม่ใช่ทำได้ทุกรายซึ่งเป็นปัญหาตลอดมา

แต่เมื่อมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) 2551 ปรับปรุงระบบการบริหารบุคคล ยกเลิกระบบซี 1-11 ตำแหน่งหัวหน้างานไม่ใช่ผู้บริหารระดับต้นอีกต่อไป ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งระดับ 7 ปรับเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ เหมือนกับผู้เสนอขอกำหนดตำแหน่งเป็นระดับสูงขึ้นจากผู้ชำนาญการเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ โดยต้องใช้ผลงานเป็นองค์ประกอบการประเมิน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงให้มีตำแหน่งหัวหน้างานอยู่อีกต่อไป บางมหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย เป็นค่าตอบแทนผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างาน เช่น ให้ค่าตอบแทนเป็นรายเดือน ๆ ละ 2,000 - 3,000 บาท เป็นต้น ส่วนมหาวิทยาลัยที่ออกไปอยู่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ บางมหาวิทยาลัย มีการกำหนดวาระของผู้ดำรงตำแหน่งประเภทผู้บริหาร เป็นคราวละ 3 - 4 ปี ตามวาระของผู้บริหารที่มีวาระ คือ คณบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการสถาบัน แต่ยังไม่เคยเห็นว่ามีกำหนดวาระของผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างาน เพราะงานในสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีอยู่ (ยกเว้นบางสถาบันอาจมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารบุคคลใหม่ไม่มีกำหนดหัวหน้างาน) แต่ผู้ดำรงตำแหน่งทั้งที่เป็นหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา อาจมีตำแหน่งเป็นระดับผู้ชำนาญการพิเศษเท่ากัน จะแตกต่างกันที่การทำหน้าที่

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เมื่อหัวหน้างานไม่ใช่ผู้บริหาร และมีตำแหน่งระดับเดียวกันกับผู้ปฏิบัติงาน (บางคน) ในงานนั้น ๆ คือระดับชำนาญการพิเศษ จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้ไม่มีวาระอีกต่อไป ความเห็นของผู้เขียนเห็น

ว่าหัวหน้างานควรกำหนดให้มีวาระจะเท่าไรก็แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา อาจจะเป็น 3 ปี หรือ 4 ปี ตามวาระของผู้บริหารที่เป็น คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ก็ได้ และอาจอยู่เกิน 1 วาระก็ได้ แต่ควรมีการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมาดำรงตำแหน่ง หรือยกเลิกตำแหน่งหัวหน้างานนี้ไม่ต้องมี และควรแต่งตั้งเป็นตำแหน่งรองผู้อำนวยการกอง หรือรองเลขาธิการคณะ/สำนัก/สถาบัน อีก 1 ตำแหน่ง เหตุผลเพราะสมัยหนึ่งผู้เขียนเคยเสนอขออนุมัติให้มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี แต่ทวงงโดย ก.ม. เดิมตอบว่าไม่อนุมัติเพราะมีตำแหน่งหัวหน้างานอยู่แล้ว หากพวกเรา (แต่ละสถาบันอุดมศึกษา) ยกเลิกตำแหน่งหัวหน้างาน ก็สามารถกำหนดให้มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ได้และมีตำแหน่งน้อยกว่าตำแหน่งหัวหน้างานอีกด้วยเพราะแต่ละกองมีตำแหน่งหัวหน้างานประมาณ 4 ตำแหน่ง หรือในสังกัดสำนักงานเลขาธิการ สำนักงานคณบดี/สถาบัน/สำนัก ก็มีตำแหน่งหัวหน้างานประมาณ 4 - 5 ตำแหน่ง

เครือข่ายงานบริหารงานบุคคลและ ปชมท หรือผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ หรือผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล ตามสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ หรือสภาข้าราชการหรือ สภามหาวิทยาลัย ต้องร่วมกันคิดร่วมกันคิดปรับโครงสร้างการบริหารบุคคลใหม่ ให้สอดคล้องกับระบบการบริหารบุคคลที่ปรับใหม่ เพื่อนำเสนอ คณะกรรมการบริหารบุคคลของแต่ละสถาบันพิจารณาเพื่อเสนอต่อ ก.พ.อ. ต่อไป

ประวัติผู้เขียน

ที่ปรึกษาด้านการบริหารงานบุคคล สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท) ถึงปัจจุบัน

ที่ปรึกษาด้านการบริหารงานบุคคล ที่ประชุมสภาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท) ถึงปัจจุบัน

ผู้ทรงคุณวุฒิกรรมการประเมินเพื่อแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(นิต้า) ถึงปัจจุบัน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารบุคคล คณะกรรมการอุทธรณ์และร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร) ถึงปัจจุบัน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารบุคคล คณะกรรมการอุทธรณ์และร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร) ถึงปัจจุบัน

วิทยากรบรรยายการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน การทำงานเชิงวิเคราะห์ การทำงานเชิงสังเคราะห์ การกำหนดตัวชี้วัดและสมรรถนะบุคลากรสายสนับสนุน

อดีตผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ